

PROF. DR. MUSTAFA ÖZESMİ: HOCASININ ÖDÜLÜNÜ ALAN ÖĞRENCİ

PROF. MUSTAFA ÖZESMİ: STUDENT WHO RECEIVED HIS MENTOR'S AWARD

Göksel Altınışik

Pamukkale Üniversitesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye

e-posta: altinisikgoksel@gmail.com

DOI:10.5152/pb.2014.09

© Telif hakkı 2014 Türk Toraks Derneği

Türk Toraks Derneği 17. Yıllık Kongresinde “Prof. Dr. İzzettin Barış Hizmet Ödülü” Prof. Dr. Mustafa Özesmi ve Prof. Dr. Mustafa Artvinli’ye verildi. Ödül töreninde Özesmi hoca, okul yıllarından birlikte başlayan ve hep iş bölümü ile süren çalışma yaşamlarının ödülünü alırken çok güzel bir konuşma yaptı: Biri yokken diğersinin iki sorumluluğu da üstlenmesi geleneğinin bozulmadığını belirterek onurla aldı ödülleri. Ayakta alkışlandı dakikalarca. Meslektaşlarının içine, aynı sahneyi bir gün yaşamamanın hevesini ekti ve sahneden alkışlar arasında indi.

Kongre Hatırası fotoğraf çekme alanında eşi Çiğdem Özesmi hanımefendi ile birlikte yakaladım. Kendimi tanıttım ve röportaj yapma isteğimi kabul etmeleri üzerine masanın başına geçtik. Prof. Dr. Eyüp Sabri Uçan da bize eşlik etti. Onun söyleşiyi yönlendirdiği konular ile daha bir ilgi çekici hal aldı konuşmamız.

Prof. Dr. Mustafa Özesmi, 05.09.1942 yılında doğduğu İzmir’in Ödemiş ilçesinde İlk, Orta ve Lise eğitimini tamamlamıştır. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’ni 1966 yılında bitirerek, İç Hastalıkları uzmanlık eğitimi (1966-1970) ile Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz uzmanlık eğitimi (1970-1973) Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde tamamlamıştır.

Söyleşimizde net ifadesi: Dahiliye ihtisası yapmadan göğüs hastalıkları, kardiyoloji ya da gastroenteroloji uzmanlığı almak uygun değil. Benim devrimde ağızdan kan gelmesi nedeniyle araştırılan bir hastada üçüncü sırada araştırılacak hastalık mitral stenozdur.

Kardiyolojiden hemoptizi nedeni ile bronkoskopi için gönderilen hastada, bronşların mukozası kılcak damarlarla dolu; tanı mitral stenoz. Temel dahiliye bilgisi olmayan göğüs hastalıkları uzmanı büyük zorluklar çeker.

Böylece çok renkli, keyif veren bir söyleşinin içine çekiliyoruz.

Mustafa Özesmi hocamız, döneminin çoğu klinisyeni gibi solunum fizyolojisine yoğun ilgi duymaktaydı. Bu hem klinik yönelimini hem de araştırma alanını belirlemiş.

GATA ve Ankara Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Solunum Fonksiyon Testleri Laboratuvarlarında çalışa-

Göksel Altınışik ve Eyüp Sabri Uçan, Mustafa & Çiğdem Özesmi

rak; Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi “Akciğer Fonksiyon Testleri ve Kan Gazları Laboratuvarı”nı kurmuştur. Hacettepe Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak atandığı 1974 yılında akademik yaşamına başlamıştır. Bu yıllar, Hacettepe Üniversitesi’nde Prof. Dr. İzzettin Barış önderliğinde bir ekip olarak Türkiye’nin asbest haritasını çıkarmakla ilgili yoğun uğraşların verildiği yıllardır. Mustafa Özesmi hocamızın anlatımından o özverili çalışmaları dinlemek gerek:

“Çalışmaları tamamen kendi imkanlarımızla yapıyorduk. İlk yayınlardan sonra Tübitak projeleri verilmiş ve destek alınmış olabilir”.

“Mihalıççık çalışmasında yer aldım. Oradaki ilginç bir durum asbest değirmeninde, madende çalışmanı olmayan köylerde en yüksek plevral kalsifikasyon oranı saptanmasıydı. Araştırdığımızda evlerde çanak çömlek yaptıklarını gördük”.

“İlk olarak Selahattin Yazıcıoğlu Elazığ’ın Maden ilçesinde plevral kalsifikasyon sıklığını çalışmıştı. Oraya ben gitmedim, Mustafa Artvinli gitti.”

“Karain köyünden bir yetkili: “Köyümde yaşayan insanların sırtı ağrıyor, omzu düşüyor ve ölüyor” diyerek Sağlık Bakanlığına gitmiş. Sonuç alamayınca da Hacettepe Üniversitesi’ne gelmiş. İzzettin Barış hoca-

nın bu tip konularda sezileri güçlüydü. Birlikte oraya gittik. Araştırma yapmaya başladık. Hafta sonları gidilirdi. Birimizin arabasına biner sabah gider, köyde hastaları muayene eder, köyden örnekler alırdık.

Orada 6 hastaya kaynatarak steril ettiğim abrams iğnesi ile plevra biyopsisi yaptım. Söz konusu hastalık sebebinin yeni bir mineral olduğu hiçbirimizin aklına gelmedi. Jeolog Prof. Dr. Gürol Ataman ile çalışıyorduk. Hatta bu konuda onunla kavga ettik. Burada asbest var, ne biçim jeologsunuz bulamıyorsunuz, diye. Haklı çıktı; meğer sebep asbest değil zeolitinin fibroz formu Erionitmiş.”

“Stockholm’de 150 Karain’lide araştırma yaptım. Evlerinde beni çok güzel ağırladılar. Tek bir kötü söz, rencide edici bir davranışla karşılaşmadım. Onları Karolinska Üniversitesi’nde muayene ettim. Uppsala Üniversitesi Tıp Fakültesinde de kanlarını analiz ettim”

Prof. Dr. Mustafa Özesmi’yle söyleşinin çok yerinde Prof. Dr. İzzettin Barış’a konu geliyordu. Bunda hocasına saygı duyan bir öğrencinin duygusundan daha fazlası vardı. Özellikle ufuk açan bir hocanın, bilime katkı sağlayan özelliklerine hayranlık, ondan bu yönleri de öğrenmekle oluşmuş bir özgüvenin izleri hissediliyordu. İzzettin Barış hocanın olaylara bakışındaki “bilimsel sorgulama yeteneğini” bir örnek ile açıkladı:

“Bir ara Ankara Hastanesi’nde anesteziyenin aynı gün 3-5 kişi öldü. Bunu örtmeye çalışanlar vardı. Ancak, biz okuduk, çalıştık, araştırdık. Ölümün azot protoksitin doldurulması sırasında, istenmeden oluşabilen azot oksit gazının, bronş sekresyonundaki suyun Hidrojen iyonu ile birleşmesinden oluşan, nitrik asit yaptığı pulmoner ödem gelişmesine bağlı olabileceğini öğrendik. Bunu İzzettin Hoca bulup getirmiştir. Böyle bir durum olduğunda anesteziyenin işlemleri durdurup, tüpleri değiştirmesi gerektiğini belirttik.

1975 yılında Almanya’ya giderek, dil eğitimi sonrası Klinik St. Blasien’de çalışmıştır. Orada nonspesifik akciğer hastalıkları bölümünde spesifik ve nonspesifik inhalasyon provokasyon yöntemlerini başlatmıştır. “Sentetik 1-24 ACTH (Synacthen-R)’nin pulmoner sekresyonlar ve fonksiyonlara etkisi” konulu doçentlik tezinin klinik bölümünü orada yapmıştır (1975-1978). Hacettepe Üniversitesi Kayseri Gevher Nesibe Tıp Fakültesi’ne 1978’de öğretim görevlisi olarak dönmüş ve 1979 yılında Doçent unvanını kazanmıştır.

Sağlık Bakanlığı ile yaptığı anlaşmayla, 1979 yılında Kayseri Nuh Naci Yazgan Göğüs Hastalıkları Hastanesinin 50 yatağını iase ve ibadesi Sağlık

Mustafa & Çiğdem Özesmi

Bakanlığında kalmak üzere Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıklarına bağlıdır.

Bu süreçte Hacettepe Üniversitesi'ndeki modeli Kayseri'de uyguladılar. Dahiliye kliniği içinde alt gruplar şeklinde çalışılan ve bölüme özel yatak dağılımı olmaksızın gerçekleştirilen bir sistem. Üst konsültan olarak çalıştılar. Toplu vizitler yaptıkları bu çalışma dönemi için, öğrencilerinin geribildirimleri: hem çok şey öğrendik, hem de kıyasıya tartışmalar izledik, şeklindeymiş.

Eşi Prof. Dr. Çiğdem Özesmi de o sırada Tıbbi Cerrahi Araştırma Merkezi Başkanlığı görevine başlamıştır. Söyleşi boyunca birçok ipucuna rastlanan bu yol arkadaşlığının temel alanlarından biri de bilimsel araştırmalar olmuştur.

Prof. Dr. İzzettin Barış'tan öğütülüp toz hale getirilmiş Karain tozunu (Erionit) bir kese içinde aldığını ve Erciyes Üniversitesinde farelere intraperitoneal uygulayarak deneysel çalışmalar yaptığını, talk ve serum fizyolojik kontrol gruplarının da olduğunu anlatıyor. Mezotelyoma yanında lenfoma sıklığının da çok arttığını bulmaları üzerine, temelde bir immünolojik mekanizma olabileceği hipotezi ortaya çıkmış. O sırada İsveç Kalp ve Göğüs Hastalıkları ile Mücadele Vakfı'nın her yıl iki burs verdiği; biri İsveçli bir araştırmacıya diğeri bütün dünyaya açık olmak üzere bir yabancı araştırmacıya verildiği ilanı ellerine geçmiş. Başvuru öncesi eşi "Neden olmasın. Başvuru formlarının hazırlanmasında yardım ederim" demiş.

1984 yılında İsveç Kalp ve Göğüs Hastalıklarıyla Savaş Derneği'nin bursunu kazanarak, İsveç'e misafir araştırmacı olarak gitmiştir. Bu burs, Dünya Sağlık Örgütü tarafından dünya çapında yapılan başvurular arasından yapılan seçim sonucunda kazanılmıştır. Araştırmalarını yaparken Uppsala Üniversitesi Tıp Fakültesi Akademiska Jughuset'de doktora programına da devam edip kredilerini tamamlamış. 1985 de yurda dönmüştür. Tezini yazabilmesi için çalışmalarının Index Medicus ve SCI indekslerine giren dergilerde yayınlanmış olması, kuralı gereği 1988 yılına kadar çalışmalarının yayını gerçekleştirerek, tezini yazıp göndermiştir. Bu arada Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesinde Profesörlüğe atanmıştır. Aynı yıl İsveç'e giderek Upsala Üniversitesi Tıp Fakültesinde tezini savunmuş; sınavı başarı ile verecek Dr. Med. Sci. (PhD) diplomasını almıştır.

Kırkı uluslararası 400 yayını, ders kitaplarında bölüm yazıları vardır.

Kendi anlatımından: "1971-1972 'de 29 yayın yapmışız".

Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği, Tüberküloz ve Toraks Derneği, Türk Tıp Cemiyeti üyelikleri ve Türk Toraks Derneği Kurucu üyesi olup, Yönetim Kurulunda aktif olarak çalışmıştır. Adana Şubesi kurucu üyesi ve Orta Anadolu Şubesi kurucu başkanıdır.

Türk Toraks Derneği kuruluşunu anlatırken yaptığı vurgu: "Her şey birbiri üzerine eklenen çabaların sonucudur. Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği, Ulusal Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz Kongreleri bizim beşiğimiz oldu. İlk yayınlarımızı Solunum, Hacettepe Tıp Cerrahi Bülteni, Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, Tüberküloz ve Toraks Dergilerinde yayınladık."

"Hacettepe'de biz her şeyi sorun, görüşlerinizi sonuna dek savunun diye eğitildik. O zaman Ali Kocabaş, Haluk Türkteş ve Numan Ekim üç silahşördü. Coşkulu, sözünü sakınmayan gençlerdi. Birisinin başlarına geçmesi gerekiyordu. İzzettin hoca o işi çok iyi yaptı. On üç kişi kurucu üye oldu: İzzettin Barış, Ülkü Bayındır, Ali Kocabaş, Haluk Türkteş, Numan Ekim, Atila Akkoçlu, Mecit Süerdem, Şinasi Yavuzer, Hadi Akay. Ben de onlardan biri idim. Bir dernek kurduysan muhakkak elini taşın altına koyacaksın. Merkez Yönetim Kuruluna girmek, şubeleri kurmak gerekiyordu".

Türkiye Kanser Araştırmaları Derneği 1984 Bedii Gorbun biricilik ödülü ve Uppsala Verem Savaş Derneği Amanda Dahlstrom, 1985 Genç Araştırmacı ödülüne layık görülmüştür.

Yaşam felsefesini öğrencilerine derslerde de aktarmaya özen gösteren Mustafa Özesmi hocamız, bir gün eski öğrencilerden birinden bir elektronik posta almış. Bir akademisyen olan eski öğrencisi şöyle yazmış: Hocam sizin gibi düşünen başkaları da varmış. Bakın ünlü bir filozof "Günümüzde başarı, iyi para getiren bir kariyer, büyük modern bir ev, son model bir araba

Prof. Dr. Mustafa Özesmi ödül töreni

sahibi olmak olarak kabul görüyor. Benim için ise mutluluktur. İsteddiğin yerde istediğin kadar yüksek sesle gülebilmektir. En güvendiğin arkadaşlarının seni arkandan vurmasına katlanabilmektir. En önemli eleştirmenlerin eleştirisini alabilmektir, Bir yeşil alan oluşturabilmektir vs vs.. Ama asıl: Dünyanın herhangi bir yerindeki bir kişinin bile benim yüzümden rahat nefes alabildiğini bilmektir...” demiş.

2006 yılında performans uygulamasının prensiplerine aykırı olması nedeniyle yaş haddini beklemeden emekli olmuştur. Çağrı üzerine Kayseri Kızılay Derneği Hastanesi'nde 2008-2011 yılları arasında Göğüs

Hastalıkları uzmanı olarak çalışmıştır. Türk Toraks Derneği 17. Yıllık Kongresinde, akademik yaşamları boyunca birbirlerini destekledikleri 54 yıllık dostu Prof. Dr. Mustafa Artvinli ile birlikte, hocaları adına verilen “Prof. Dr. İzzettin Barış Hizmet Ödülü”nü almıştır. Prof. Dr. Çiğdem Özesmi ile evli olup bir oğlu ve bir kızı vardır.

Ailesi ile birlikte, ışığını yayacağı genç kuşaklarla bağını koparmadan, yeni nesil göğüs hastalıkları uzmanlarına örnek olmayı sürdürmek üzere aramızda kaldığı mutlu, sağlıklı, huzurlu bir emeklilik dönemi dileklerimizle...

Röportajı yapan: Göksel Altınışik